
Marko Babić
PSALMI U MISNOM BOGOSLUŽJU

431

Služba Božja 4 | 09.

SVETKOVINA SVETE BOGORODICE - Psalm 67, 2-3. 5-8;
Bog nas blagoslovio!

Svetkovini sv. Bogorodice i početku nove godine dobro pristaje blagoslovni psalm 67. koji se izvorno pjeva za vrijeme jedne od velikih svetkovina, vjerojatno za vrijeme Blagdana sjenica koji je bio blagdan berbe na koncu godine što je, prema našem računanju, bilo koncem rujna ili početkom listopada. Hebreji su tom prigodom zahvaljivali Bogu za jesensku berbu i molili blagoslov za početak nove godine. To nam izričito spominje redak: *Zemlja plodom urodila! Bog nas blagoslovio!* Urod zemlje za Hebreje je bio konkretno očitovanje Božje naklonosti i živa propovijed poganskim plemenima da je Bog Izraelaca pravi Bog koji se brine za svoje štovatelje.

Psalm je prožet duhom univerzalizma slično kao drugi dio knjige proroka Izajije, koji opisuje obnovljeni hram kao *Dom molitve za sve narode* (Iz 56,7) . Svi su narodi pozvani da po primjeru Izabranog naroda i po poruci njegove povijesti, služe jedinomu Bogu. To izražava veseli pripjev, dvaput ponovljen: *Neka te slave narodi, Bože, svi narodi neka te slave!*

Za kršćane je ovaj psalm prigoda da sadržaju tih zahvaljivanja i molba pridodaju Bogorodicu Mariju i nov Početak koji je iz nje proistekao. To je pravi put Božji što ga treba upoznati sva zemlja, a svi puci Božje spasenje. I tim putem treba kročiti u životu prihvatajući, poput Marije, planove Božje i njima se pokoravati. Psalmist moli Boga da to prihvate svi narodi i *svi krajevi svjetski*. To je pravi “strah Božji” koji uključuje strahopštovanje prema transcendentnom i slavnom Bogu. Za taj su dar Mojsije i Aron molili blagoslov nad svoje sunarodnjake

i to nam Crkva naviješta u prvom misnom čitanju, što je upravo preko današnjeg otpjevnog psalma povezano s drugim čitanjem i evanđeljem. Vrhunac je blagoslova nad nama u posinovljenju i slanju Duha Svetoga po čemu smo *baštinici po Bogu*.

Zemlja plodom urodila! Bog nas blagoslovio! Taj je redak osobito nadahnjivao Svetе oce koji su, nadilazeći poljoprivredne horizonte, prelazili na simbolički nivo. Tako sv. Jeronim tumači da je *zemlja sveta Marija koja potjeće od naše zemlje, od našeg sjemena, od blata zemaljskoga, od Adama ... Zemlja je dala svoj plod: najprije je izniknuo cvijet, potom je cvijet postao plod da bismo ga mi mogli blagovati, da bismo mogli blagovati njegovo tijelo.* Želite li znati što je taj plod? To je *Djevica od djevice, Gospodar od sluškinje, Bog od čovjeka, Sin od Majke, plod od zemlje.*

Evanđelist Luka opisuje da su pastiri kod rođenja Isusova slavili i hvalili Boga ... o tome *pripovijedali svima, a svi koji to čuše, divili se tome što su im pripovijedali.* To je jasan poticaj i nama da zahvaljujemo Bogu za sve što nam je učinio, osobito na rođenju Bogočovjeka od Bogorodice i za naše posinovljenje po kome smo baštinici Božje slave i vječnoga života. Po tome nas je blagoslovio.

BOGOJAVLJENJE - Psalm 72, 1-2. 7-8.10-13; *Neka dođe kraljevstvo tvoje!*

Psalm 72. je jedan od dražih hebrejskoj i kršćanskoj predaji. Uz Ps 127. pripisan je Salamonu, idealnom kralju, iako tumači njegov postanak datiraju u kasnije razdoblje, na prijelaz iz 8. u 7. st. pr. Kr. To je razdoblje nakon izgnanstva u Babilon kada Davidova dinastija više ne vlada, pa je očito molitva upućena Bogu za mesijansko kraljevstvo kojega se dolazak očekuje u budućnosti. Zbog toga je kraljevstvo u ovome psalmu opisano kao *sveopće i vječno*, jer *živjet će dugo kao sunce i kao mjesec u sva pokoljenja*.

To je jeka Jeremijina navještaja: *Evo dolaze dani – riječ je Gospodnja – podići će Davidu izdanak pravedni. On će vladati kao kralj i biti mudar i činit će pravdu i pravicu u zemlji* (23,5). Isto je najavio i prorok Zaharija: *Tvoj kralj se evo tebi vraća ... On će navijestiti mir narodima; vlast će mu se proširit od mora do mora i od Rijeke do rubova zemlje* (9,9-10). Zbog toga svetopisamski tumači govore o ovom psalmu kao o kraljevskoj pjesmi koja je

biblijski preludij u "Adveniat regnum tuum" u Gospodnjoj molitvi (H. Schürmann). I pozvani smo moliti da dođe to kraljevstvo u kome će cvjetati pravda i mir velik – sve dok bude mjeseca.

Zbog svoga sadržaja i pojedinih slika, nije bilo prikladnijeg psalma za svetkovinu Bogojavljenja, jer naviješta kraljeve Taršiša i otoka, vladare Šabe i Šebe koji nose darove i danak donose, kako ih je najavio prorok Izajia u prvom čitanju: *Svi će iz Sabe dolaziti, donositi zlato i tamjan, i hvale navješćivati.* Uz te detalje izričito navedene u evanđeoskim opisima Bogojavljenja mudracima s istoka u Betlehemu, čitav je psalam prikidan za opisivanje Isusove osobe i njegova djelovanja. Krist je onaj koji spašava siromaha, koji uzdiše, nevoljnika, koji pomoćnika nema. On je onaj koji će se smilovati ubogu i siromahu i spasiti život nevoljniku. Jasno je da tako idealnog kralja, osim Krista, nema. Zbog toga smo pozvani iščekivati da se i nama očituje i da zajedno s njim kralujemo kroz svu vječnost. Tako ćemo postati dionici otajstva što nam ga je predstavio sv. Pavao u 2. čitanju: ... *da su pogani subaštinici i sutijelo i sudionici obećanja u Kristu Isusu – po evanđelju.*

Tumačeći ovaj psalam, sv. Ćiril Aleksandrijski piše kako će u Kristovim danima po vjeri izrasti za nas pravda, a u našem obraćenju Bogu izrasti za nas obilje mira. Jer upravo smo mi ubogi i djeca siromaha kojima ovaj kralj pomaže i koje spašava. Ako ponajprije siromasima naziva svete apostole, jer su bili siromasi duhom, nas je on spasio kao djecu siromaha opravdavajući nas i posvećujući nas u vjeri po Duhu.

DRUGA NEDJELJA PO BOŽIĆU - Ps 147, 12-15. 19-20; *Hvali Boga svoga!*

Nedjelja druga po Božiću ne dolazi svake godine nego samo kad se Božić slavi na dane u tjednu od srijede do subote. Zbog toga su za tu nedjelju izabrana svetopisamska čitanja koja nisu bitna za shvaćanje božićnog otajstva. Ona samo produbljuju to otajstvo pod vidom: Mudrost, Riječ i Zakon Božji primjenjujući ih na utjelovljenoga Boga. Današnjim otpjevnim psalmom Crkva nas poziva da prihvativimo *Riječ koja je tijelom postala i nastanila se među nama* i zahvaljujemo Bogu na tom daru.

Od Septuaginte pa preko Vulgata, grčka i latinska predaja od 12. retka 146. psalma počinje novi 147. psalam koji s prethodnim tvori jednu cjelinu. Sveti oci su Ps 147. primijenili

na novi Jeruzalem, vojujući i slavni. Postao je osobito popularan zbog svoje liričnosti i pjevnosti te česte liturgijske uporabe i na Istoku i na Zapadu, pod vidom pohvale Bogu gospodaru svemira i sveukupne povijesti. Prisjetimo se samo veličanstvene skladbe Monteverdijeva *Lauda Jeruzalem*. Ovaj psalam, s pravom, možemo nazvati himan hvale Bogu za njegovu objavu u povijesti i svemiru.

I samo površan pogled na Ps 147. otkriva trostruku motivaciju hvaljenja Boga: povijesno, kozmički, simbolički. Sve starozavjetne pjesme hvale trebamo promatrati kao odgovor ili *amen* izraelske zajednice na događaje Božje objave. Taj odgovor uvijek je bio odgovor na konkretne činjenice i doživljaj stvaranja i otkupljenja. Bog se objavljava u više navrata i na više načina. *Konačno, progovori nam u Sinu ...* (Heb 1,1). Zbog toga je ovaj psalam prikladan za ovo božićno vrijeme da bismo izrazili hvalu Bogu za vrhunac njegove objave.

Redak: *Pšenicom te hrani najboljom poslužio je Svetim ocima da zahvalu Bogu primijene na uzvišeni dar euharistijskog otajstva.* Zbog toga se ovaj psalam koristi i na misi Svetkovine Tijela i Krvi Kristove. Već u 3. st., ovaj je psalam tako tumačio Origen: *Naš Gospodin je pšenično zrno što pada u zemlju i umnaža se za nas. A to je zrno višestruko plodonosno ... Riječ Božja je višestruko plodonosna i u sebi ima svaku slast. Sve što bi ti poželio proizlazi od Riječi Božje kao što su to pripovijedali Judejci: dok su blagovali manu, ona je u njihovim ustima poprimala okus što ga je svaki pojedinac priželjkivao ... Isto tako u tijelu Kristovu, što je učiteljska riječ, tj. shvaćanje Svetoga pisma, koliko li je tu mnoštvo želja i istovremeno kakva hrana što je primamo. Ako si svet, traži osuježenje; ako si grešan, pokoru.*

Bog se objavljuje čovjeku u prirodi, u događajima opisanim u Svetom pismu i po posebnim prorocima. A vrhunac je njegove objave u Sinu koji je postao čovjek i rodio se od Djevice Marije. Za sve to treba Bogu zahvaljivati svaki dan, osobito u božićno vrijeme kad nam se *očitovalo čovjekoljublje Boga našega*.

KRŠTENJE GOSPODINOVO - Psalam 29, 1-4. 9-10; *Gospodin nad vodama silnim!*

Uz blagdan Krštenja Gospodinova ponuđen je Psalam 29. zbog slikovita opisa oluje s bljeskovima svjetla i pljuska obilnih voda s neba nad kojima *Gospodin stoluje*. Oluja svojom snagom

i nepredvidivošću podsjeća na Božju moć i slavu što obaraju neprijatelje Naroda Božjega i osiguravaju mu mir. Gospodnji glas *grmi s nebesa* kao što je zagrmio za vrijeme objave Mojsiju na Sinaju (Izl 19,16) i za vrijeme dok je Ivan krstio Isusa u Jordanu. Veličanstveni i zastrašujući efekti za vrijeme oluje opisani su iznimno jednostavnim literarnim sredstvima: ponavljanjem riječi po načelu postupne gradacije što onomatopejski oponaša tutnjavu groma poput jeke što se širi svemirom. Sedam puta je ponovljena riječ *Qol* što može označavati imenicu *glas* i uzvik *čuj!* Time se na iskustvu dohvataljiv način dočaravao *glas Božji* kao grmljavina što se čuje iz daljine, pojačava i širi te nestaje u beskraju, a broj sedam označava savršenstvo. Božji glas je savršen.

Zbog svega toga, Psalam 29. je jedan od najveličanstvenijih himana cijele Biblije (M. Kirigin), “*Gloria in excelsis*” Staroga zavjeta (Weiser). Oponašan je u mnogim opisima teofanija u Novome zavjetu. Vidjelac iz Otkrivenja čuje *tutnjavu sedam gromova* (Otk 10, 3-4), a silazak Duha Svetoga na prvu kršćansku zajednicu prati *iznenadni šum s neba, kao kad se digne silan vjetar* (Dj 2,2). Pavla pred Damaskom *iznenada obasjava bljesak s neba ... i začu glas što mu govoraše* (Dj 9,3-4).

Psalam 29. se ubraja u skupinu psalama Božjega kraljevanja koji veličaju Jahvu kao jedinog kralja Izraela i svega svijeta. U hebrejskom se bogoslužju ovaj psalam pjevalo za vrijeme blagdana Pedesetnice čime se obnavljala uspomena na Božju objavu na Sinaju, ali i na dugogodišnji hod kroz pustinju Kadeš.

Pjesnik na početku i na kraju psalma potiče sve ljude da dođu u svetište Hrama gdje će Bogu pjevati: *Slava!* Radi se, dakle, o pravom Bogojavljenju, nekada nad vodama potopa – pa ćemo isti psalam ponovno susresti u utorak 6. tjedna kroz godinu kada se čita izvještaj o potopu – a kod Isusova krštenja nad vodama Jordana. Ta se dva Bogojavljenja nadopunjaju: Bog se prvi put pojavljuje da izvrši najavljenu kaznu, a drugi put da nam dovede i potvrdi obećanoga Spasitelja s kojim se sjedinjujemo u vodama krštenja.

Tumačeći ovaj psalam, sv. Bazilije piše: *Možda je još mističnije odjeknuo glas Gospodnji nad vodama kad se zaorio na krštenju Isusovu: Ovo je Sin moj, Ljubljeni! Gospodin lebdi nad mnogim vodama posvećujući ih u krštenju. Bog u slavi grmi s visinom snažnim glasom svoga svjedočanstva ... U toj grmljavini*

možeš upoznati promjenu što se, nakon krštenja, ispunja po snažnom glasu Vesele vijesti.

DRUGA KROZ GODINU “C” - Psalm 96, 1-3.7-10;
Pjevati novu pjesmu!

Današnji otpjevni psalam spada u skupinu hvalospjeva Gospodinu Bogu Kralju i slavi kraljevstvo Božje i iščekivanje dolaska Suca na koncu vremena kada će doći *suditi svijetu po pravdi i narodima u istini svojoj* (r.13). Biblijski tumači se slažu da je psalam nastao dosta kasno, tek u 4. st. pr. Krista, pa je i vremenski „nova pjesma“. Ali u biblijskom načinu izražavanja, to „novo“ prvenstveno označava posljednja, eshatološka vremena što će potrajati dovijeka. Upravo na to aludira središnji redak psalma: *Nek se govori među paganima: Gospodin kraljuje!* (r.10). Za takvo kraljevanje mi molimo u molitvi Gospodnjoj svaki put kad izgovaramo: *Dođi kraljevstvo twoje.* Prva knjiga ljetopisa (16,23-33) potvrđuje da se ovaj psalam, s nekim tekstualnim varijantama, pjevao pred Kovčegom saveza zajedno s psalmima 105. i 106. Prema rasporedu u liturgijskim knjigama trebao bi se pjevati i na božićnoj ponoćki, iako ga kod nas redovito zamjenjuje pjesma “U se vrime godišta”.

Nas zanima kakvo je to kraljevstvo što ga iščekujemo i za koje molimo te kakav je Bog kralj predstavljen u ovom psalmu i objavljen djelima i riječima Krista Gospodina? Ivan Krstitelj i Krist Gospodin su kao glavni predmet svoga propovijedanja naviještali: *Blizu je kraljevstvo nebesko!* Apostoli još za života svoga Učitelja dobivaju nalog da obznanjuju veselu vijest o Kraljevstvu. Božansko kraljevsko dostojanstvo zajednička je predodžba svim drevnim religijama staroga Istoka. Sve drevne mitologije pridaju svetu vrijednost zemaljskom kralju kao zemaljskom namjesniku Boga Kralja na nebesima. Stari zavjet tu predodžbu proširuje eshatološkim obilježjem političke vlasti u duhu izrazita monoteističkog vjerovanja. Novi će zavjet predstaviti dolazak toga otajstvenog kraljevstva u tri etape: za vrijeme Isusova zemaljskog života, u vremenu Crkve i konačno dovršenje na koncu vremena. Isus je prihvaćao taj mesijanski naziv, ali se jako protivio svakoj primisli političke obojenosti. Zbog toga odgovara Pilatu: *Moje kraljevstvo nije od ovoga svijeta* (Iv 18, 36). To je u duhu idealu što ga je naviještao za svoga ovozemaljskog života: *Tko hoće među vama biti najveći, neka vam*

bude poslužitelj! Tko hoće među vama biti prvi, neka bude svima sluga (Mk 10,43 sl.). U tom je duhu glasoviti kršćanski pjesnik Fortunat spjevaо himan *Vexila regis* u kojem predstavlja Krista koji vlada "s drveta". Na koncu vremena Krist će kao pobjednik nad svim neprijateljima *predati kraljevstvo Bogu Ocu* (1 Kor 15,24), a njegovi će vjernici primiti baštinu u tom kraljevstvu (Ef 5,5).

TREĆA KROZ GODINU "C" - Psalm 19, 8-10.15; *Prava naredba i čista zapovijed*

437

Psalm 19. slavi Boga stvoritelja sunca (r. 5-7) i zakona Božjega objelodanjena u njegovoj riječi (r. 8-11). Ta dva dijela ipak čine cjelinu, jer onaj koji je uspostavio fizičke zakone svemira, isti je koji je postavio i moralne zakone za ljudе. Priroda i zakon objavljaju Božje savršenstvo. Za današnji otpjevni psalm uzet je drugi dio koji sadrži pohvalu zakonu što je spasonosan putokaz života.

Kao što se sunce sjedinjuje sa zemljom i stvara život, tako i zakon Božji odsijeva u nama i svemu što nas okružuje. I u tome se odražava zaručničko jedinstvo saveza Boga i ljudi. Popis oznaka zakona Božjega nalikuje komplimentima što ga međusobno izmjenjuju zaljubljeni: *savršen, pouzdan, dušu krijepi, neuka uči, srce sladi, oči prosvjetljuje, ostaje svagda*.

Gоворити данас заносно о закону, па био он и Божји, значи наћи на чуђење лјуди који у нацелу одбацију сваки закон, или – у нај boljem slučaju – biraju и прихваћају само one који им одговарају. А и ти не зauвијек i bezuvjetno, него само trenutno, dok gode. Наравно данаšњи је mentalitet zaborавио да је највећи i jedini прави закон лјубав. *Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja vas ljubio tako i vi ljubite jedni druge* (Iv 13,34). То је vrhunac закона што је *dan po Mojsiju, a po Isusu Kristu dođe milost i istina* (Iv 1,17). У том svjetlu треба читати i молити данаšњи otpjevni psalm. Тим ријечима i mislima nadahnut Teilhard de Chardin је писао: *Bog je ljubav a ljubav je temeljni zakon svemira*. Бог nije propисао ljudima закон да ih zarobi u skučenosti, nego da ih просвјетли, okrijepи i podržи. Današnji mentalitet је uvidio vrijednost upoznavanja, поштivanja i čuvanja prirodne zakonitosti na čemu inzistira ekološки pokret. Neredi na tom području mogli bi бити katastrofični за normalan život ljudi i svega stvorenога.

Zbog toga pratimo mislima i osjećajima psalmista koji nas danas poziva da se divimo Božjem zakonu koji je *savršen – dušu krijeći, pouzdan – neuka uči*. To je zakon što ga je svećenik Ezra čitao okupljenom narodu, ali i vrhunac zakona u utjelovljenju Sina Božjega i njegovo vršenje volje Očeve koja će se očitovati u naviještanju *sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene, proglašiti godinu milosti Gospodnje*.

ČETVRTA KROZ GODINU “C” - Psalm 71, 1-6.15.17;
Hrid utočišta i utvrda spasenja

438

Psalam 71. prožet je intimnim osobnim stavom a Jeruzalemska biblija mu daje naslov *molitva starca*. Sadržaj i pojedini izričaji daju naslutiti da mu je tvorac ogorčeni starac koji je proveo mnogo vremena u svome životu u dugim molitvama i s nostalgijom se prisjeća svoje prošlosti, a jadikuje na stanju u starosti gdje se osjeća zarobljen u *rukama zlotvora*. Uza sve to, psalam odiše čvrstim pouzdanjem u Boga koji mu *bijaše učitelj od mladosti i sve do sada naviješta čudesa Božja*.

Izabrani redci iz ovoga psalma nastavljaju ideje iznesene u prvom čitanju iz Jeremije, osobito redak: *Prije nego što te oblikovah u majčinoj utrobi, ja te znadoh, prije nego što iz krila majčina izađe, ja te posvetih*. Psalmist jedino na to računa i na to se oslanja: *Na te se oslanjam od utrobe; ti si mi zaštitnik od majčina krila* (r.6). Osjećaj da ga fizičke sile sve više i više napuštaju, potiče psalmista da, okružen neprijateljima i nevoljama, svoje pouzdanje osloni na Boga ohrabren prorokovim riječima: *I borit će se s tobom, al te neće nadvladati jer ja sam s tobom da te izbavim*.

Psalmist upravlja mudru prošnju Bogu kojom ne traži za sebe produžetak života nego novu životnost, obnovljenu mladost duha što je pravo uskrsnuće. Zbog toga je ovaj psalam protest protiv umanjivanja i uništavanja života, te promicanje vječne ljubavi koja neće nikada prestati. Takav pristup je prava škola življenja, ali i umiranja. Jer *smrt je sastavni dio života kao i rađanje* (Tagore). Te se misli sve češće i sve jače nameću kako se čovjekov ovozemaljski život bliži kraju.

Starost je uvijek bila teška i bolna. U današnjoj kulturi tome se pridodala i izoliranost staraca i odvojenost od svojih najbližih i od poslova kojima je posvetio aktivni dio svoga života. Te biološke i psihološke ograničenosti i poteškoće mogu se,

barem donekle, ublažiti vjerom u nastavak života u vječnosti i uvjerenjem da Bog ne napušta svojih nikada, niti ih iskušava više nego mogu podnijeti. Usrdna molitva je svakako najbolja hrana takve vjere. Molitva današnjeg psalma može biti izazov i poticaj za nasljedovanje. Osobito redak: *Budi mi hrid utočišta i čvrsta utvrda spasenja!*

PRIKAZANJE GOSPODINOVO - Ps 24, 7-10;
Tko je i kakav je Kralj slave?

Psalam 24. koristimo kao otpjevni psalam više puta u godini: na 4. nedjelju došašća u god. A, na Cvjetnicu za vrijeme ophoda a prije svečanog ulaska u crkvu, na svetkovinu Svih svetih (prvi dio) i na današnji blagdan (drugi dio). Psalam opisuje svečani ulazak u hram i spada u skupinu kraljevskih psalama. Ali se ne iscrpljuje u službi ovozemaljskog kralja. Naš kralj je Bog Stvoritelj svemira koji dolazi u Hram preuzeti u posjed svoju baštinu. Kličući mu vjernici staroga i novoga Izraela priznaju njegovu volju i podlažu joj se.

Drugi dio psalma, r. 7-10, koristimo u bogoslužju današnjega blagdana kako bismo ispjedili svoju vjeru da je dječak što su ga Josip i Marija prikazali u Hramu naš pravi Kralj slave. Jeruzalemska biblija pretpostavlja da se upravo ovaj dio psalma pjeva za vrijeme prijenosa Kovčega saveza u Šator saveza na Sionu za Davidova kraljevanja, a da bi prvi dio, redci 1-6, nastao kasnije.

Ovaj je psalam bio veoma drag prvim kršćanima pa su ga često pjevali. U njemu su vidjeli ostvarenje proroštva zadnjeg starozavjetnog proroka Malahije o dolasku Gospodina u svoj hram, što se navješta u današnjem prvom misnom čitanju: *I doći će iznenada u Hram svoj Gospodin koga vi tražite i Anđeo Saveza koga žudite.* Ali, tim su psalmom izražavali i svoju vjeru u Kristov silazak u carstvo mrtvih nakon uskrsnuća.

Prema nekim tumačima Svetoga pisma, upravo je na ovaj psalam mislio Plinije Mlađi u svome glasovitom pismu caru Trajanu, ističući da se kršćani *obično sastaju točno određenoga dana, prije zore, da bi naizmjenično pjevali himan Kristu kao Bogu.*

A kakav je taj Kralj slave kome kličemo u današnjem bogoslužju? On je Jahve Sabaot, Gospodin „nad vojskama“. Taj veoma drevni i česti (279 puta) naziv za Boga u Starome zavjetu

prvotno nije imao vojničko obilježje nego kozmičko. Njegovu vojsku sačinjavaju zvijezde nebeske koje on stavlja u obranu svojih saveznika. Tako lijepе i romantične zvijezde nebeske na drevnom su Istoku štovane kao božanstva, ali one su za psalmista samo stvorenja u službi jedinoga Stvoritelja.

U otajstvu prikazanja Gospodinova u Hramu i mi sudjelujemo prikazivanjem u misnoj žrtvi i produženim prikazivanjem u svagdanjem života. To će biti Gospodinu draga žrtva što će nas očistiti tako da se nećemo bojati kad se Gospodin konačno očituje.